

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr. za pol leta 1 gold, 70. kr. za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gol 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 6. februvarija 1889.

Obseg: † Cesarjevič Rudolf. — Požlahtnjevanje ukoreninjenih trt. — Dvojni plug. — Perutnistvo. — Razne reči. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

† Cesarjevič Rudolf.

Ljubljani in po vsem zasluženji češčen naš cesar, ki je ravnokar minulo leto praznoval 40letnico svojega vladanja prav tako v sredi zvestih svojih narodov, kakor ljubljene oče v ožjem krogu svoje hvaležne rodbine ter je obračal izraze hvaležnosti svojih narodov z modrostjo, kakoršna prihaja samo z neba doli tako, da je slavljenje cesarjevo postal trajajoč vir dobrodenja za narode same, — ta mili naš vladar doživel je dne 30. januarja t. l. v svojem najožjem rodbinskem krogu dan tolike bridkosti, tolike nesreče, da se je pač iz ust vsih avstrijskih narodov, pa tudi iz ust cele Europe čul en glas: „Ubogi naš cesar, ubogi oče! Bog mu daj moč, prenašati toliko nesrečo! Kakor so „Novice“ poročale že v brzojavu z Dunaja, nastala je minulo sredo dopoldne tam govorica, da se je cesarjeviču Rudolfu pripetila nesreča na lovu v obližji Dunaja, kamor se je podal pred tremi dnevi. Govorilo se je začetkom tudi o nesreči na železnici, z vsake strani mesta prihajale so drugače govorice, vse pa so kazale na nenavadno večjo nesrečo, katera se je nekako namenoma prikrivala.

Konečno čuje se brez ovinkov trditev: cesarjevič je mrtev, dostavljalo se je, da je vstreljen. S to trditvijo bistveno v soglasji, glede uzroka smrti pa o nasprotji, bilo je prvo uradno poročilo o smrti cesarjevičevi, ki se je glasilo: brzojav 30. januarja: „Z Maierlinga pri Baden-u, kamor se je cesarjevič nadvojvoda Rudolf predvčeranjem podal na lovski izlet, prihaja nam ravnokar globoko presunljiva vest, da je Njegova cesarska kraljeva visokost umrl nagle smrti vsled mrtvouda.“

Preden navajamo daljna uradna poročila, omenjamo, da je bil cesarjevič Rudolf rojen dne 21. avgusta 1858, da je toraj sedaj v sredi svojega 31. leta. Dne 21. maja 1881. poročil se je s cesarsko visokostjo nadvojvodico Štefanijo, hčerjo belgiškega kralja Leopolda II. — rojeno dne 21. maja 1864. S tega zakona rodila se je edina hčerka nadvojvodica Elisabeta dne 2. septembra 1883. leta.

Daljna uradna poročila o smrti cesarjeviča se glase: dne 30. januarja: Njegova ces. in kralj. visokost, presvitli cesarjevič Rudolf podal se je na lov v Maierling pri Baden-u, z njim več gostov, kakor: Njegova visokost princ Filip Coburški (svak cesarjevičev), ekscelenca grof Josip Hojos. Njegova c. in kr. visokost pa se je čutil že včeraj bolehnega, zato se je izgovoril, da se ni mogel udeležiti včerajšnjega rodbinskega obeda na cesarskem dvoru. Ko so se danes jutro lovski gostje sošli in se Njegova ces. in kralj. visokost cesarjevič Rudolf ni pri-

kazal, iznenadeni so bili oni po sočutnem popraševanju, z od bolečine omamljeni s strašanskim poročilom, da je presvitli cesarjevič vsled mrtvouda izdihnil svojo blago dušo. Kakor strela z jasnega neba zadelo je to naznanilo cesarski dvor. — Cesarica, ki je pred zvedela žalostinko, prevzela je težko nalogo, sporočiti jo cesarju, popred še pa jo je naznanila nesrečni udovi nadvojvodici Štefaniji.

Krog 1. ure nastala je o nesreči enaka govorica v državnem zboru in pa na borski.

V državnem zboru došla je prva negotova govorica v gosposko zbornico, od tod pa naglo v zbornico poslancev. Princ A. Lichtenstein odpeljal se je takoj na cesarski dvor, pozvedit, kaj je resničnega. Preden se je še vrnil, kar je trajalo komaj $\frac{1}{4}$ ure, došel je že poslanec z gostilne blizu dvora cesarjevega, kjer se mu je povedalo, da je cesarjevič mrtev — vstreljen. Kmalu se vrne tudi princ Lichtenstein, ki je najpred ministru Dunajevskemu, potem pa še nekaterim osebam posamezno zaupal grozovito novico. Čez malo trenutkov zapustili so skoraj vsi poslanci zbornico in predsednik sklenil je sejo; koj potem došlo je uradno poročilo do predsedništva z nalogo, da se žalostinka naznani zboru poslancev. Še le potem je eden došlih ministrov pred odhodom k cesarju odločno naznanil, da je cesarjevič mrtev. Skoraj enako vrelo je na borski, preden se je novica razglasila uradno.

Ob 2. popoldne došel je ministerski predsednik in z njim vsi ministri na cesarskem dvoru ter so takoj imeli zborovanje. Tudi minister Kalnoky zbral je v tistem času svoje sekcijske načelnike v posvetovanje.

O cesarju se pripoveduje, da ga je po zaslišani grozni novici zapustila zavest. Ko se je zopet zavedel, zaprl se je v svoje sobe in ni celi dan nikogar pred se pustil. Tudi cesaričina Štefanija je večkrat omedlela, potem, ko se ji je strahovita vest naznanila.

Med tem pa so imeli dvorski uradi skrbeti zato, da se je smrt cesarjevičeva uradno naznanila na vse strani. Kmalu popoldne poročili so poslaniki in drugi zastopniki unanjih držav, žalostno dogodbo svojim vladam. Po drugi strani imeli so dvorski uradi skrbeti, da se spravijo vse stvari krog mrliča in pa ta sam na cesarski dvor. — Ob 1. uri zjutraj dne 31. januarja prepeljal se je mrlič na cesarski dvor — tiho, pa vendar ne skrivno, ker tudi to uro že stale so množice zbrane na cesarskim dvoru.

Drugo jutro, še po noči, podal se je cesar, ki vso noč ni zatisnil očesa, na zahodni kolodvor, sprejet tam svojo hčer nadvojvodico Giselo, ki je s svojim soprogom došla z Monakovega. Pripoveduje se o britkih prizorih, ki so se med tem vršili v oddelkih cesarskega dvora, ki so cesarjeviču odločeni za stanovanje. Cesar, udova Štefanija in cesarica podali so se vsak za se k mrliču in lahko se da misliti s kakšnimi srci, s peresom popisavati se ne dajo taki prizori. O nadvojvodici udovi Štefaniji pripoveduje se, da je edino tolažbo sprejemala od svoje tudi v solzah vtopljene petletne hčerke nadvojvodice Elizabete.

Med tem dohajala so v četrtek milovanja od vsih strani, po zraku pa so švigale vsakovrstne govorice o načinu smrti cesarjevičeve. Uradno se je naznanjalo, da je cesar izrekel željo, da se pogrebne svečanosti vrše po vsem prosto in da nikakor ni v stanu sedaj sprejeti unanjih knezov in vladarjev, ki so naznanili namen osebno udeležiti se pogreba. Zgoraj omenjenim govoricam o smrti cesarjevičevi pa je konec storilo sledeče pojasnilo uradnega lista „Wiener Zeitung“ z dne 1. februarja št. 27. Pojasnilo v neuradnem delu z napisom Avstrija, na Dunaji dne 31. januarja, se glasi prevedeno v slovenščino tako:

„Naša včerašnja poročila o uničevalni dogodbi smrti Nj. c. in kr. visokosti presvitlega gospoda cesarjeviča nadvojvoda Rudolfa operale so se na prva opazovanja, ki so nam sem došle od najbližje okolice visokega mrliča, sprejeto pod omamljivim vtisom osodepolne dogodbe.

Te osebe so, potem ko so bile vrata spalnice vlomljene, vstopivše našle Nj. ces. in kr. visokost mrtvo v postelji. Na ta prvi vtis operale so se na Dunaj došle naznanila in pa menenje o mrtvoudu. Tam navzoči pozvali so c. kr. dvornega svetovalca profesorja dr. Widerhoferja v Maierling z nujnim brzojavom, kamor se je ta takoj s prvim vlakom odpeljal. Dvorni svetovalec Widerhofer izrekel in našel je pri takoj uvedeni preiskavi, da se je nahajala na glavi umrlega precejšna rana z razširjenem odkrušenjem pokrova in kosti čepine, vsled

česar je morala smrt takoj nastopiti. Potrdila se je rana kot povzročena po strelu in na strani postelje, tikoma poleg desne roke bil je izstreljen revolver. Lega orožja ni puščala dvoma na tem, da je vsmrtenje izvršeno bilo z lastno roko. — Glede na to, da so služabniki Nj. c. in kr. visokosti razdeljeni v hišah okolice in da je visokonjemu određen sluga sprejel naročila za priprave za lov ter hišo zapustil za malo časa, ni mogel strela nihče slišati.

Takoj v Maierling odposlani in po določenih dotičnih naredb sestavljeni komisiji je bila: resnično dogodbo in dotične okolnosti popisati v zapisniku.

Ne moremo zamolčati, da so nekatere osebe iz najbližje bližine Nj. c. in kr. visokosti pri Njem opazovale v zadnjih tednih več znamenj bolestne razburjenosti čutnic, tako, da se je držati menenja, da je ta strašna dogodba izvirala iz zmešanosti v onem trenutku.

Vrh tega zdi se nam primerno navesti, da je Nj. c. in kr. visokost nekaj časa sem večkrat tožil da ga glava boli, kar je sam smatral kot posledico padca s konja v minuli jeseni. Ta nezgoda pa se je svoj čas na izrečni lastni ukaz pokojnega prikrila.“

Tako piše uradni list.

Morebiti se že nahaja kedo, ki hoče zvedeti še kaj več o tej grozni, nesrečni dogodbi. Mi sodimo drugače: Preveč bi že bilo nesreče, ko bi bil cesarjevič naravne smrti sklenil svoje mlado življenje. Vse preveč in strašno pa je, kar nam tu razodeva — resnici na ljubo — uradni list. Preveč je to za nas, za avstrijske narode, vse britkeje in nepopisljivo hudo pa zadeva ta napričakovan grozni udarec dobrega očeta, ki po njem zgubi, zgubi strašni peti samoumora. edinega ljubljene sina. — Zato pa tudi odmeva po širni naši državi le en klic: Bog ohrani očetovskega, ljubega nam cesarja, Bog mu daj moč prenesti toliko nesrečo! Bog tolaži nesrečno udovo!

Gospodarske stvari.

Požlahtnjevanje ukoreninjenih trt.

Odkar smo prisiljeni od trtne uši okužena vinorodna tla zasajati z ameriškimi trtami, katere požlahtnjemo z domačimi, pridobili smo si uže mnogo izkušenj. Sloveči vinar baron Babo priobčuje take svoje izkušnje l. 1888. v posebnem članku, katerega tu prijavljamo.

Ako hočeš enoletne ukoreninjene trte (rezanice ali količe) požlahtniti, bodeš imel prav dober uspeh, ako se bodeš ravnal po teh le navodilih:

1. Ukoreninjene trte izkoplji iz zemlje, predno se omužijo.
2. Požlahtni jih s svežimi cepiči ali pa s takimi, ki so bili v kleti prav dobro shranjeni po zimi. Najbolje je požlahtnjevati z nakladom po angleškem načinu. (To cepljenje je natančno podpisano v R. Dolenčevi knjigi: „Navod, kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami.“)
3. Požlahtnjenim trtam prikrajšaj koreninice in postavi jih v butarice zvezane po 100 in 100 na vlažen pesek v klet.
4. Ceplence vsadi potem v trtnico šele, kadar so trte po vinogradih uže pognale.

5. Sadi v trtnici toliko globoko, da le najviši popek cepičev gleda iz zemlje.

6. Po leti poreži vse korenine, ki so morda pognale iz cepiča.

Ako paziš na vse to, imel bodeš prav dober uspeh. Vse te reči so malenkostne in razumejo se samo ob sebi, a vendar, če pozabiš ene, uže bati je neuspeha.

Dvojni plug.

Po goratih krajih koder leže njive po rebrih, mora kmetovalec zelo paziti, da orje pravilno. Ako orje na ozke kraje, kar je po kranjskih hribih navadno, onda vrže eno brazdo na zgornjo, drugo pa na spodnjo plat. To oranje ima marsikatero hibo. Na ozke kraje orati, koder ni zemlja plitva, kakeršni je treba prst skupaj zbrskavati, je vedno nespametno in škodljivo, in to tudi v ravnini. Če tako orješ, ne daje dobra tretjina njive nič pridelka. Za odpeljavanje vode se pa morajo, itako narediti posebne brazde. Razen tega pa ima oranje na ozke kraje po hribovitih tleh tudi to napako, ki je najhujša, da pomika tista brazda, ki odmeta prst na spodnjo plat, vedno prst nizdoli. To je pa zelo slabo, potem